

Ústřední knihovna VŠB-TU Ostrava

Zpráva o činnosti za rok 2013

Doplňování knihovního fondu

Knihovní fond ÚK byl v souladu s rámcovým plánem akvizice doplňován převážně koupí z prostředků přidělených ÚK nebo z dalších zdrojů pracovišť univerzity, především z grantů. Přírůstek knihovního fondu činil v roce 2013 celkem **9079** knihovních jednotek (dále jen kn. j.). Knihovní fond ÚK obsahoval k 31. 12. 2013 celkem **373991** kn. j.

Formou předplatného byl zajištěn přístup k tradičním papírovým verzím časopisů pro zpřístupnění ve studovnách ÚK. V roce 2013 ÚK předplácela **386 titulů časopisů**, z toho **20 titulů** bylo přístupno výhradně elektronicky (z toho 19 zahraničních titulů). ÚK zajišťovala předplatné dalších exemplářů novin a časopisů také pro další pracoviště univerzity; počet exemplářů: **597**.

Dostupnost elektronických informačních zdrojů

Vedle tradičních tištěných informačních zdrojů, které jsou, především v oblasti knižních publikací, stále hlavní složkou informačního zabezpečení pedagogické a výzkumně-vývojové činnosti univerzity, se v roce 2013 výrazně zvýšil rozsah zpřístupňovaných e-zdrojů. Elektronické informační zdroje byly uživatelům dostupné na základě licenčních smluv s producenty a distributory ve webovém rozhraní. Nabídka elektronických informačních zdrojů byla pro uživatele zabezpečena prostřednictvím sekundárních informačních zdrojů, bibliografických a citačních databází, rovněž bibliografickými bázemi dat s plnými texty.

Elektronické knihy

V roce 2013 byly uživatelům přístupny **884 e-knihy** nakladatelství **Wiley** (619)¹ a **Elsevier** (265)²; v rámci SpringerLink byly přístupné i e-knihy z několika knižních edicí, např. z oblasti matematiky a informatiky. Nově byla zpřístupněna digitální knihovna **Knovel**³, která zahrnuje zhruba 4 000 faktografických děl z oblasti přírodních a technických věd.

Bibliografické báze dat

V roce 2013 měli uživatelé z VŠB-TUO zajištěn přístup ke dvěma multioborovým bibliografickým a citačním databázím:

- **Web of Science**⁴ (Science Citation Index Expanded, Social Sciences Citation Index, Arts and Humanities Citation Index a Conference Proceedings Citation Index) společnosti **Thomson Reuters** v rozhraní Web of Knowledge společně s informačním zdrojem pro hodnocení časopisů **Journal Citation Reports**;
- **Scopus**⁵, jejímž producentem je nakladatelství **Elsevier**.

¹ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/e-knihy-wiley.htm>

² <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/science-direct-eknihy.htm>

³ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/knovel.htm>

⁴ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/wok.htm>

⁵ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/scopus.htm>

Nově byla v roce 2013 zpřístupněna bibliografická databáze **SciFinder**⁶ obsahující informace z oblasti chemie a příbuzných oborů, jejímž producentem je CAS.

Dalšími bibliografickými bázemi dat dostupnými v roce 2013 byly databáze s plnými texty od společnosti **EBSCO**⁷ (Academic Search Complete a Business Source Complete) a báze dat **EconLit with full text** (plné texty článků z více než 600 časopisů z oblasti ekonomiky a financí), jejímž producentem je American Economic Association (zpřístupněna je verze společnosti EBSCO) a báze dat společnosti **ProQuest**⁸.

Elektronické verze časopisů

V roce 2013 byly uživatelům dostupné elektronické časopisy společností Emerald, Elsevier, Springer a Wiley:

- **Elsevier ScienceDirect**⁹ – přístup k titulům v rozsahu tzv. Freedom Collection;
- **Emerald**¹⁰ (223 titulů časopisů);
- **SpringerLink**¹¹ – přístup k plným textům elektronických verzí ze zhruba **2 100** titulů časopisů;
- **Wiley Online Library**¹² – přístup k plným textům **890** časopisů.

Digitální knihovny

V roce 2013 byly přístupné tyto digitální knihovny:

- **ACM Digital Library**¹³ – přístup k plným textům časopiseckých článků z časopisů ACM, sborníkům z akcí ACM a dalším plnotextovým zdrojům;
- **IEEE/IET Electronic Library** (IEL) v rozhraní **IEEE Xplore**¹⁴ – přístup k více než **3,5 milionům** plnotextových dokumentů z produkce vědeckých společností IEEE a IET (články z časopisů, sborníků z konferencí a normy IEEE);
- **OECD iLibrary**¹⁵ – informační zdroje (knihy, časopisy, ročenky, pracovní materiály aj.) a statistické databáze OECD.

Přístup k EIZ byl zajištěn účastí v projektech OP VaVpI (výzva 4.3), v projektech v programu LR (s finanční spoluúčástí VŠB-TU Ostrava), případně financováním z rozpočtu ÚK.

V roce 2013 byly uživatelům ÚK zpřístupňovány normy ČSN ve formátu PDF prostřednictvím služby **ČSN online** na dvou pracovních stanicích ve studovně.

Zabezpečení knihovnicko-informačních služeb

ÚK poskytuje uživatelům širokou nabídku knihovnicko-informačních služeb, od tradičních služeb výpůjčních až po služby elektronické. Největší objem služeb představují výpůjční služby absenční založené na výpůjčkách knih z fondu ÚK.

⁶ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/scifinder.htm>

⁷ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/ebsco.htm>

⁸ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/proquest.htm>

⁹ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/science-direct.htm>

¹⁰ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/emerald.htm>

¹¹ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/springer.htm>

¹² <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/wiley-casopisy.htm>

¹³ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/acmdl.htm>

¹⁴ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/ieeexplore.htm>

¹⁵ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/oecd.htm>

K 31. 12. 2013 bylo v ÚK zaregistrováno, buď nově, nebo si k danému datu prodloužilo platnost registrace, celkem **9506** uživatelů (z toho uživatelé v kategorii veřejnost: 536). V databázi uživatelů bylo v souladu s Knihovním a výpůjčním řádem k 31. 12. 2013 registrováno celkem 17655 uživatelů.

Počet výpůjček činil za rok 2013 celkem **177344** kn. j. (první výpůjčky: 82953, prodloužení výpůjček: 94391).

Výpůjční služby z vlastních fondů knihovny byly doplňovány **meziknihovní výpůjční službou** (MVS). Uživatelé podali v roce 2013 celkem **1336** požadavků na získání knih a článků prostřednictvím MVS. Realizováno bylo celkem **1316** požadavků, buď formou výpůjčky originálního dokumentu (479), nebo poskytnutím kopie (tištěné kopie: 344, elektronické kopie: 493). Oproti předchozím rokům pokračuje pokles rozsahu této služby, což je důsledkem podstatně širší nabídky elektronických plnotextových zdrojů (časopisů, plnotextových bází dat apod.), tak také v případě knih preferováním nákupu do fondu ÚK oproti půjčování z jiných knihoven. Z fondu ÚK bylo v rámci MVS vyřízeno výpůjčkou originálu nebo poskytnutím kopie dokumentů celkem **610 požadavků** jiných knihoven. Celkový počet požadavků: 657 (část žádostí byla postoupena k vyřízení jiné knihovně, příp. vrácena žádající knihovně, neboť požadované dokumenty nebyly ve fondu ÚK).

Elektronické služby pro VŠ

Informační služby

Tradiční knihovnicko-informační služby byly podporovány elektronickými službami, jak již zmíněným zpřístupněním elektronických informačních zdrojů, tak také informacemi poskytovanými uživatelům na **webových stránkách ÚK**¹⁶, informacemi na **blogu E-zdroje**¹⁷ a v rámci sociální sítě **Facebook**¹⁸.

Databáze budované v ÚK:

- knihy a časopisy: online katalog,
- katalog (tištěných) norem ČSN ve fondu ÚK¹⁹,
- vysokoškolské kvalifikační práce VŠB-TUO aj.: repozitář DSpace.

V **online katalogu ÚK**²⁰ bylo k 31. 12. 2013 registrováno **209137** kn. j. (tj. výtisků) z knižního fondu (122 000 titulů monografií) a **4466** titulů časopisů.

Online **katalog norem ČSN**²¹ ve fondu ÚK obsahoval k 31. 12. 2013 celkem **12598** záznamů.

Vysokoškolské kvalifikační práce (VŠKP) VŠB-TUO (bakalářské, diplomové, disertační a habilitační práce) byly v roce 2013 zpracovávány a zpřístupňovány s využitím systému **DSpace**²².

¹⁶ <http://knihovna.vsb.cz/>

¹⁷ <http://e-zdroje.vsb.cz/>

¹⁸ <http://www.facebook.com/knihovnavsb>

¹⁹ katalog slouží uživatelům, avšak není doplňován, neboť normy ČSN v papírové podobě již do fondu ÚK nejsou doplňovány

²⁰ <http://tinweb.vsb.cz/>

²¹ <http://knihovna.vsb.cz/normy/>

Do ÚK bylo předáno v tradiční papírové verzi celkem **2119** těchto prací. Základním způsobem zpřístupnění VŠKP byly v roce 2013 elektronické verze importované do DSpace ze systému Edison. Databáze VŠKP v systému DSpace obsahovala k 31. 12. 2013 metadatové záznamy **60960** VŠKP obhájěných na VŠB-TUO, které byly předány do ÚK, včetně prací ve formátu PDF.

Kolekce **Sborník vědeckých prací Vysoké školy báňské-Technické univerzity Ostrava**²³ budovaná rovněž s využitím systému DSpace obsahovala k 31. 12. 2013 bibliografické záznamy článků (celkem 4671) ze všech řad Sborníku vědeckých prací VŠB-TUO, zčásti včetně naskenovaných plných textů přístupných oprávněným uživatelům z VŠB-TUO. Kolekce **Periodika vydávaná na VŠB-TUO**²⁴ obsahovala k výše uvedenému datu celkem 1519 článků, z toho 1125 otevřeně přístupných).

V rámci DSpace byla v roce 2013 doplňována o nové záznamy také kolekce registrující **publikační činnost akademických pracovníků VŠB-TUO**²⁵ v tzv. impaktovaných časopisech za období 1990 až 2013 se záznamy publikací registrovaných ve Web of Science, která obsahovala k 31. 12. 2013 celkem **1820** záznamů.

Pracovníci – kvalifikační struktura

K 31. 12. 2013 v ÚK pracovalo **28** pracovníků (přepočtený počet: **26,75**). Z toho bylo 12 pracovníků s vysokoškolským vzděláním (8 s knihovnickým vzděláním) a 15 pracovníků se středoškolským vzděláním (7 se vzděláním knihovnickým).

Další aktivity

V roce 2013 byl řešen projekt OP VaVpI, registrační číslo: CZ.1.05/3.2.00/12.0226, s názvem **Informační infrastruktura výzkumu pro techniku (INFO4TECH)** v rámci Výzvy 4.3, který je zaměřen na pořízení a zabezpečení klíčových elektronických informačních zdrojů (EIZ) pro technické obory na univerzitách ve způsobilých regionech (VŠB-TUO, UTB, UPardubice, TUL, VUT, MU, ZČU, UHK) a na modernizaci infrastruktury na podporu knihovnicko-informačních služeb na VŠB-TUO. Jako partner byla ÚK zapojena do dalších projektů v rámci této výzvy, jejichž řešiteli jsou Univerzita Pardubice (Chemické elektronické informační zdroje pro VaV - ChemEIZ, registrační číslo: CZ.1.05/3.2.00/12.0231), Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně (STM-Full: plnotextové databáze pro výzkum a vývoj, registrační číslo: CZ.1.05/3.2.00/12.0232) a Západočeská univerzita v Plzni (SCI-INFO: vědecké informační zdroje pro ČR, registrační číslo: CZ.1.05/3.2.00/12.0230).

V roce 2013 se ÚK podílela na řešení projektu 7. RP Evropské komise **OpenAIREplus**, 2nd Generation of Open Access Infrastructure for Research in Europe; grant agreement number: 283595.

²² <http://dspace.vsb.cz/>

²³ <http://dspace.vsb.cz/handle/10084/14242>

²⁴ <http://dspace.vsb.cz/handle/10084/83532>

²⁵ <http://dspace.vsb.cz/handle/10084/56138>

Ředitelka ÚK působila v roce 2013 jako členka výkonného výboru **Asociace knihoven vysokých škol ČR**²⁶ (AKVŠ ČR), jejímž je VŠB-TUO členem. Pracovníci ÚK se podíleli aktivně na přípravě seminářů pořádaných AKVŠ ČR i na jejich dalších aktivitách, viz konference **Bibliotheca academica 2013**²⁷, seminář **Otevřené repozitáře**²⁸ nebo seminář **Politika Evropské komise: zelenou cestou k otevřenému přístupu**²⁹.

Pracovníci ÚK se rovněž aktivně zapojili do mezinárodní propagační akce **Open Access Week 2013**³⁰ (viz rovněž příspěvek v časopise Ikaros³¹).

ÚK byla v roce kolektivním členem evropské organizace **LIBER**³² (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche).

Tabulka

Přírůstek knihovního fondu za rok 2013	9079
– z toho knihy	6513
– z toho časopisy	447
– z toho ostatní dokumenty	2119
Knihovní fond celkem k 31. 12. 2013	373991
Počet odebíraných titulů periodik v roce 2013	386
– fyzicky	366
– elektronicky	20
Otevírací doba za týden (fyzicky)	46
Počet svazků ve volném výběru k 31. 12. 2013	115462
Počet absenčních výpůjček za rok 2013	177344
Počet uživatelů k 31. 12. 2013	9506
– v tom v kategorii veřejnost	536
Počet návštěv uživatelů v prostorách knihovny za rok 2013	76274
Počet míst ve studovnách	229
– z toho s přímým připojením do sítě univerzity	89
– z toho s možností WIFI připojení	140
Počet PC k dispozici uživatelům	100
– z toho s přístupem pouze do sítě univerzity	10
– z toho s přístupem na Internet	90

Zpracovala: Mgr. Daniela Tkačíková, 10. 3. 2014

²⁶ <http://www.akvs.cz/>

²⁷ <http://www.akvs.cz/aktivity/ba-2013/index.html>

²⁸ <http://www.akvs.cz/aktivity/2013-seminar-otevrene-repozitare.html>

²⁹ <http://www.akvs.cz/aktivity/2013-seminar-otevreny-pristup-ek.html>

³⁰ <http://knihovna.vsb.cz/open-access/oa-week.htm>

³¹ <http://www.ikaros.cz/node/8157>

³² <http://www.libereurope.eu/>